

Poznámky k čl. kapitána Stan. Sousedika. Souřadnice.

Zmiňuji se zde o tomto článku, uveřejněném ve VR. čís. 7—8, hlavně z dvou důvodů:

1. Autor tvrdí, že naše dělostřelectvo zvolilo si systém souřadnic, který jinde v celém světě není, a proto: „Ježto se však celý svět sotva přizpůsobí našemu dělostřelectvu, snad by bylo lépe, aby se naše dělostřelectvo přizpůsobilo celému světu.“ (Viz str. 396.)

Našemu dělostřelectvu nebo aspoň instruktorům jsou dobře známy francouzské dělostřelecké instrukce, podle kterých ve francouzské armádě jest zaveden systém souřadnic, které právě autor zavrhne. Tytéž souřadnice (osa Y v poledníku a kladná její část na sever, osa X kolmo k ose Y a kladná její část na východ) jsou zavedeny též v armádě Spojených států severoamerických (služební předpis americký T R 190—30). Tyto dva význačné případy vyvracejí tedy tvrzení autorovo a není proto zapotřebí, aby naše dělostřelectvo se znepokojovalo.

2. Podle další citace autora (viz str. 396): „Zeměpisný ústav, soudě podle Černochovy—Hejdovy nauky o terénu a jeho znázorňování má ovšem osu X ve směru poledníku.“ Jest to pozoruhodný způsob citace. V téže knize na str. 44—46 jest výslovně uveden způsob systému souřadnic pro vojenské plány, kde podle služebního předpisu D-X-4 zaveden jest též systém jako ve francouzské a americké armádě, a nemůže proto Vojenský zeměpisný ústav užívatí jiných souřadnic nežli služebně zavedených.

Podobná, všeobecná, nedokázaná citace jest tato (str. 395): „Poloha os je v geodetických soustavách všech zemí pravotočivá atd.“ Bylo by zbytečné uváděti zde státy a to nejvýznačnější, kde tomu tak není.

Nemá smyslu tvrzení autorovo (str. 395), že: „Odklon geodesie od zvyklosti analytické geometrie je odůvodněn požadavky vyšší geodesie a astronomie.“ Jak v analytické geometrii, tak ve vyšší geodesii a v astronomii volí se systém souřadnic takový, jaký právě danému účelu nejlépe vyhovuje. Jestliže v astronomii počítají se azimuty od jihu přes západ (ve směru pohybu ručiček hodinových), počítají se rektascence a astronomické délky směrem opačným. V geodesii pak namnoze počítají se azimuty nikoli od bodu jižního, nýbrž od severního. Pro vojenskou praxi bude též účelnější počítati s azimuty a směrníky od bodu severního vzhledem k magnetické deklinaci a poledníkové konvergenci, které se vztahují obyčejně vzhledem k směru severnímu (jak to jest zavedeno v armádách francouzské, anglické, Spojených států severoamerických a j.).

Souřadnice Descartesovy nejsou levotočivé, jak tvrdí autor, (str. 395) nýbrž mohou býti podle libosti levotočivé nebo pravotočivé.

Není správné tvrzení autorovo (str. 395), že: „Není jedné geodetické příručky, která by definovala směrník, jako tangens diferencí x dělených diferencemi y.“ Mohl bych jich citovati větší počet.

Jestliže záložníkům-specialistům, přicházejícím k armádě, způsobuje obtíže vpraviti se do jiného systému souřadnic, než na jaký byli zvyklí (str. 396), pak tito specialisté jsou prazvláštními specialisty. Nicméně nemám o nich tak pesimistického mínění.

Mohl bych se zmíniti ještě o jiných částech obsahu článku a uvéstí je na pravou míru; vedlo by to však příliš daleko.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

—118:

Maďarská branná moc.

Maďarská armáda jest oficiálně stanovena vojenskými podmínkami trianonské smlouvy a má sloužiti k obraně země.

Skutečné maďarské vojenské snahy směřují k tomu, aby branná moc nebyla vybudována pro obranu země, nýbrž tak, aby v čas potřeby byla s to přispěti k uskutečnění hlavní tužby všech Maďarů, t. j. k dobytí integrity zemí koruny svatoštěpánské.

K dosažení tohoto cíle slouží jim tyto hlavní branné složky:

- A. armáda,
- B. pomocné ozbrojené sbory,
- C. tělovýchovné organisace.

Území nynějšího Maďarska měří 92.916 km² (ČSR 140.352 km², SHS 248.987 km²). Délka hranic činí přibližně 1450 km (ČSR 3.300 km, SHS 4000 km).

A. Armáda.

Doplňování. Podle smlouvy trianonské byla v Maďarsku zrušena obecná povinná vojenská služba a zavedena armáda námezdná. Na základě tohoto ustanovení mírové smlouvy a pod tlakem spojenců byl v roce 1922 vydán maďarský branný zákon, jenž normuje mírovou brannou soustavu.

Zákony o doplňování honvédske armády z r. 1886 a 1890, které byly anexi zákona z roku 1922 zrušeny, jsou uplatňovány dále, což dovedlo Maďarsko pod titulem různých jiných úřadů vhodně zakrýti.

Vojenská služba dobrovolníků má trvati 12 let. Maďaři však via facti zavedli pod různými záminkami (trvalé dovolené, zemědělské dovolené a p.) kratší služební dobu — až 2letou, čímž si opatřují zálohy vojenských vycvičených osob. Roční kontingent lze odhadnouti na 30—40.000 mužů.

Počty. Celkový počet vojenských sil v maďarské armádě nesmí podle mírových smluv přesahovati 35.000 mužů čítaje v to i důstojníky. Oficiální počet armády nepřesahuje sice povolených 35.000 mužů, avšak maďarská vláda si vydržuje pod titulem civilních zaměstnanců spoustu dalších vojenských osob, hlavně gázistů. Gázistů je v maďarské armádě místo povolených 1750 důstojníků a 2334 poddůstojníků celkem asi 6000 důstojníků a 5000 poddůstojníků.

Již s tohoto hlediska není mírová maďarská armáda ničím jiným než kádrem pro výcvik a mobilisaci.

Osoby, jež Maďaři nemohli vtěsnati do rámce trianonské armády, umístili v t. zv. „Ozbrojených sborech“, které jsou součástí jejich branné moci. O nich bude pojednáno ve zvláštních odstavcích.

Organisace.

Veřejná organisace mírové maďarské armády je stručně tato:

nejvyšší velitel: správce země admirál Mikuláš Horthy,

vrchní velitel: gen. jezdeckva Bulesi Jánky Kocsárd,

ministr honvédů: gen. jezdeckva hrabě Karel Csáky.

7 smíšených brigád, v jejichž svazku jest:

- 14 pěších pluků (po 3 praporech, každý prapor o 3 rotách a 1 kulometné rotě),
- 7 cyklistických praporů (po 2 cykl. rotách a 1 kulometné rotě),
- 7 dělostřeleckých oddílů (po 1 baterii horské, 1 kanonové a 1 houfnicové),
- 7 jezdeckých (kolonních) eskadron,
- 7 automobilních oddílů,
- 7 spojovacích rot.

Mimo svaz smíšených brigád:

- 4 jezdecké pluky (po 2 jezdeckých oddílech),
- 3 technické prapory (po 1 technické rotě, 1 mostní četě a 1 světlometné četě),
- 4 samostatné baterie.

B. Ozbrojené sbory.

Ozbrojené sbory slouží oficiálně zájmům státní a veřejné bezpečnosti. Hlavní jsou:

1. četnictvo,
2. státní policie,
3. celní stráž,
4. říční stráž.

Mimoto jsou jako méně významné finanční stráž a lesní stráž.

Trianonská mírová smlouva měla na zřeteli i tyto sbory, stanovíc, že jejich stav nesmí býti poměrně vyšší než před válkou.

Jsou podřízeny příslušným civilním ministerstvům a placeny z jejich rozpočtu. Ve skutečnosti však jsou neoficiální složkou branné moci, • čemž svědčí jejich vojenské velení, společné doplňování s armádou, společný vojenský výcvik, výzbroj a výstroj, vzájemné povinné zdravení atd. Mimoto se u každého z těchto sborů provádí speciální vojenský výcvik.

Celkový jejich početní stav činí okrouhle dalších 35.000 mužů.

1. Četnictvo.

Doplňování je jako u armády.

Počet 12.000 mužů.

Organisace:

inspektor četnictva gen. Béla Száhlender,

ministerstvo vnitra odděl. VI-b a VI-c,

7 četnických okresních velitelství,

30 velitelství četnických oddělení,

93 velitelství četnických křídel,

209 velitelství četnických čet,

853 velitelství četnických stanic.

V rámci četnictva se tajně provádí vojenský letecký výcvik a výcvik ve vojenské spojovací službě.

2. Státní policie.

Doplňování je jako u armády.

Počet 12.000 mužů (podle předválečných poměrů by patřilo Maďarsku jen 10.000).

Má 12 pancéřových aut.

Policie jest oficiálně podřízena ministerstvu vnitra odděl. VI, VI-a, VII, VIII, IX a XI.

Jest rozdělena na:

6 vrchních policejních kapitanátů,

53 policejních kapitanátů,

25 policejních expositur.

Vojenský charakter policie je projeven zřízením „Ústřední školy pro výcvik policejních nováčků“. Tato škola má velení a organizaci vojenskou a provádí se v ní vojenský technický výcvik. Byla Dohodovou kontrolní komisí často přistižena při všeobecném i odborném vojenském výcviku (stavba vojenských mostů systému Birago, větší tel. cvičení a p.).

3. Celní stráž.

Doplňování, výcvik, výstroj a výzbroj jako u armády.

Počet 4.500 mužů.

V čele celní stráže stojí inspektor celní stráže, podřízený ministerstvu financí.

Celní stráž se člení

na 7 celních okresů (distriktů) totožných s vojenskými,

na 52 celních úseků a

na 99 pohraničních celních stráží.

Všeobecně možno říci, že celní stráž je vojenským sborem se speciálním vojenským výcvikem a organizací přizpůsobenou úkolu krytu hranic.

4. Říční stráž.

Říční stráž je vojenská formace obdobná bývalé rakousko-uherské „Dunajské flotile“. Maďaři původně usilovali o to, aby říční stráž byla připojena k armádě; rada velvyslanců však tento požadavek zamítla s odůvodněním, že říční stráž má vykonávat toliko služby policejní. Maďaři ovšem se tomuto požadavku přizpůsobili jen na oko.

Doplňování je jako u armády.

Počet 2.000 mužů.

V čele říční stráže stojí „inspektor říční stráže“, který podléhá VI-e a VI-d odděl. ministerstva vnitra.

Další podřízené formace:

a) velitelství říčních sil, jemuž podléhají:

lodní oddělení,

říční oddělení,

technické oddělení,

technický sklad,

materiální sklad;

b) přístavní kapitanáty v Gönyű, Komárom, Esztergom, Szob, Budapest, Dunaföldvár, Kolocsa, Baja, Mohács, Barcs, Szeged, Siófok; přístavní kapitanáty Orosvár, Nyergesújfalu a Makó;

c) radiooddělení.

Plavební jednotky říční stráže:

7 hlídkových člunů (Debrecen, „Szeged“, „Keeskemét“, Siófoh, „Fogas“, „Barsch“, „Comps“), vyzbrojených 7 cm děly a kulomety.

2 pancéřové motorové čluny („Mária“ a „Szeged“),

2 monitory („Moros“ a „Lajta“).

C. Tělovýchovné organizace.

V únoru 1924 byla v Maďarsku uzákoněna povinná tělesná výchova mladíků 12letých až 21letých.

Orgány tělovýchovy jsou:

1. zemská rada pro tělovýchovu,
2. župní (městská) komise pro tělovýchovu,
3. obecní komise pro tělovýchovu,
4. inspektoři a vedoucí tělovýchovy,
5. učitelé mládeže,
6. spolky junáků „Levente“.

Povinná tělovýchova se provádí v rámci spolků „Levente“, jež jsou zřízeny v každé obci. Cvičiteli jsou důstojníci a poddůstojníci. Programem výcviku jsou povětšinou otázky vojenské.

Výcvik členů „Levente“ se provádí po denním zaměstnání mládeže, obvykle v době večerní a v neděli. Neúčast při cvičení je trestána pokutami, které jsou vymáhány exekučně.

Podobný účel má také spolek skautů.

Tímto způsobem si Maďarsko zaopatřuje roční zálohu asi 40.000 osob, které mají nejméně elementární vojenský výcvik.

Mimo uvedené 3 hlavní složky, jádro to maďarské branné moci, jest ještě mnoho kamuflovaných vojenských formací, jako vojenské letectvo, těžké dělostřelectvo, jízdní dělostřelectvo a jiné.

Celkový mírový početní stav maďarské armády lze tedy odhadnouti okrouhle na 80.000.

Válečný materiál, hlavně dělostřelecký a letecký, je zatím jen z malé části původu domácího. Většina se dováží z ciziny, a to hlavně ze států Maďarsku nakloněných.

Pokud se týká celkových vojenských vydání maďarského rozpočtu, činí asi 25% všech státních výdajů (místo oficiálně vykázaných 9-85%).

Shrme-li celkově zde uvedené poznatky, nutno konstatovati, že úmysly Maďarů nejsou mírumilovné, naopak, že vychovávají svůj národ pro výboj a k odvěti proti sousedům. Netají se tím ani oficiální kruhy maďarské.

Válečným přípravám Maďarska až donedávna překážela přítomnost Dohodové kontrolní komise. Po jejím odchodu se však pozvolna zbavuje závazků, uložených trianonskou smlouvou.

Stačí poukázat na projevy vládních poslanců v parlamentě při projednávání státního rozpočtu na rok 1928/29, v kterých resolutně žádají vládu, aby zrušila námezdný systém doplňování a zavedla povinné odvody, žádají zvýšení vojenských jednotek, jezdecký výcvik leventů (!), zlepšení materiální situace důstojníků a poddůstojníků atd., atd. (viz „Magyarság“ ze dne 12. května 1928).

Brigádní generál Karel Rausch:

Dánský geodetický ústav; nová organizace geodetické a topografické služby v Dánsku.

V Dánsku byly dosud pro službu geodeticko-topografickou dvě instituce: topografické oddělení generálního štábu, jehož úkolem bylo opatrování map pro vojsko a provádění k tomu účelu potřebných geodetických a topografických prací, kdežto geodetickými vědeckými pracemi byla pověřena komise pro měření stupňové.

V březnu t. r. byl vydán zákon, který nově organizuje geodetickou a topografickou službu v Dánsku s platností od 1. dubna 1928.

Podle tohoto zákona jsou sloučeny obě shora jmenované instituce v geodetický ústav, jenž jest podřízen ministerstvu války.

Jeho úkolem jest:

- a) prováděti geodetické vědecké práce a jich publikace;
- b) prováděti topografické měření státu, a na tomto podkladě:
- c) opatrovati pro vojsko potřebné mapy, hlavně za mobilisace, a
- d) vydávati mapy jako podklad pro práce technické a hospodářské (stavbu silnic a železnic, pro práce meliorační a hospodářsko-kulturní, pro práce osídlovací, regulací měst a pod.) a širší veřejnost (turistické a j.).

Personál se skládá jak z civilních úředníků, tak z důstojníků. Důstojníci nyní zařazení v topografickém oddělení generálního štábu, přijdou do nového geodetického ústavu; ministerstvo války může podle potřeby přidělití dočasně

další důstojníky k službě v geodetickém ústavu. Důstojníci geodetického ústavu nemohou býti dříve povyšováni než důstojníci zbraní stejného služebního stáří.

Ředitelem ústavu jest zpravidla úředník nebo důstojník; ale funkce ta může býti zastávána také jako úřad čestný.

Podrobnou organizaci a rozčlenění ústavu přenechává zákon dalším nařízením; stanoví však výslovně zřízení topografického oddělení pod vedením vyššího důstojníka. (Podle „Tidskrift for Opmalings-og Matrikulvaesen“ r. 1928, sešit 15.)

Jest zřejmo, že novou organizací a sloučením obou dřívějších institucí, jež byly tak mnoho odkázány na vzájemnou spolupráci, bylo sledováno dosažení větší hospodárnosti a účelnosti. Vojenský význam a důležitost nového ústavu jest zdůrazněn jeho podřízením ministerstvu války a výslovným zákonným ustanovením o vojenské povaze topografického oddělení, kteráž ustanovení zaručují, že nový ústav bude moci vyhověti všem požadavkům vojenské správy.

—us:

Organisace turecké armády.

Angorská republika měří 871.000 km², z kterých je v Evropě asi čtyřicátá část. Obyvatelstva má podle posledního sčítání asi 13.200.000, z čehož je v Evropě devět procent.

Mladíci jsou povinni odvodem ve 20. roce svého věku.

Roční kontingent nováčků činí 65.000 mužů.

Doba služby v pěchotě trvá 18 měsíců, u ostatních zbraní 2 léta, v četnictvu 2½ roku. Po 6 měsících má právo voják vykoupiti se 600 tur. librami.

Studenti-dobrovolníci slouží 10 měsíců, a to: 6 měsíců v řadové službě, potom ve speciálních školách a ke konci jako zástupci důstojníků v řadové službě. V záloze zůstanou do 40. roku svého věku.

V mírové době má armáda 125.000 mužů, ke kterým nutno přidati 30.000 četníků a 10.000 mužů pohraniční stráže, zařazených v 15 pohraničních praporech.

Armáda se skládá z 8 armádních sborů o 2 divisích. Jejich dislokace je tato:

I. armádní sbor v Afionu-Karahissar,

II. armádní sbor v Balikesser,

III. armádní sbor v Cařihradě,

IV. armádní sbor v Eski Shehir,

V. armádní sbor v Konii,

VI. armádní sbor v Tokatu,

VII. armádní sbor v Diarberkir,

VIII. armádní sbor v Errindshan,

IX. armádní sbor v Sarikamiš.

Dohromady má turecká armáda 18 pěších divisí, 5 jezdeckých divisí, v nichž 3 první a 2 druhé linie.

Tyto síly v míru tvoří tři armády, odpovídající třem armádním inspektořům.

První armáda je v Angoře a obsahuje 2., 3., 4. armádní sbor, druhá, obsahující 1. a 5. armádní sbor, v Konii a třetí armáda v Diarberkir a obsahuje 6., 7., 8. a 9. armádní sbor.

Hlavní část vojska v míru je rozložena v západní části Malé Asie proti Řecku a Itálii (I. a II. armáda). Menší část je v jižní části Malé Asie proti Iraku (3. armádní sbor). Proti Rusku jsou dislokovány 9. a část 8. arm. sboru, v celku asi 30 praporů, 24 eskadron a 4 prapory hraničářů a 200 děl.

Každá z 18 pěších divisí je o třech plucích (9 praporech), a má pluk polního dělostřelectva (7 baterií, a to: 3 horské, 3 polní kanonové a 1 houfnicová).

Každému armádnímu sboru je přidělen pluk těžkého dělostřelectva o 6 bateriích, a to 3 kanonové a 3 houfnicové, a pluk jezdeckta o 3 eskadronách.

Celkový početní stav armádního sboru činí: 18 pěších praporů, 3 eskadrony, 20 baterií všech ráží — celkem 80 děl a z technických vojsk 1 ženijní prapor, 1 spojovací prapor a 1 dopravní prapor.

Jezdeckto je výhradně regulární a skládá se ze 3 jezd. divisi po 3—4 plucích, t. j. 11 jezdeckých pluků, a mimo to 9 pluků sborového jezdeckta. Každé jezdecké divisi je přidělen jeden jízdní dělostřelecký pluk o dvou až třech oddílech.

Početní stav jezdecké divise: 4 jezdecké pluky (12 eskadron), 4 kulometné prapory, 6—9 kanonových baterií, 1 pancířový oddíl o 9 pancířových autech.

V jezdecké divisi zaráží slabé procento vlastního jezdeckta a hojnost palebných prostředků (kulometů, děl atd.). Jest to vlastně v pravém slova smyslu lehká divise a ne jezdecká.

Turecké jezdecké divise byly vždy slabší; hlavní síly Turků tvořila výborná pěchota. Přes to v době maloasijské kampaně v r. 1922 za války s Řeky prestiž jezdeckta značně vzrostla a obrácena na ni zvláštní pozornost.

Letectvo tvoří 15 skupin po dvou až třech eskadrilách, celkem asi 300 přístrojů různých typů (materiál hlavně francouzský, částečně italský).

Pokud se týká výzbroje, je armáda turecká vyzbrojena hlavně německými puškami Mauser a částečně ruskými třílinejkami, dále kulometry vz. Maxim (německými) a Hotshkis (franc.). Dělostřelecký materiál tvoří 75 mm polní kanon, 75 mm horský kanon Kruppův, částečně Schneiderův, 105 mm a 120 mm houfnice Kruppova, 100—120 mm a 6palcová děla Kruppova a Schneiderova. Zálohu ve skladištích tvoří větší množství děl uvedených vzorů a mimo to velký počet děl, dobytých v poslední řecké válce. Mimo to tvoří zálohu asi 600 děl, která jsou v opravě.

V použití je celkem 806 děl, a to 228 polních kanonů, 156 polních houfnic, 264 horských děl, 72 kanonů pro jezdecké dělostřelectvo a 108 těžkých děl.

Vojenský rozpočet činí 42% veškerých výdajů pro celou republiku a jest jedním svého druhu.

Achillovou patou turecké vojenské organisace je velká pomalost mobilisace pro nedostatek dobrých komunikací. Celková délka železničních tratí angorské republiky činí 7.100 km a jsou všechny jednokolejné, špatné stavby, se slabým dopravním ruchem. Intensita tratí činí za hod. 8—10 vlaků o 50 osách. Výjimkou je bagdadská trať, jejíž intensita je 12—14 vlaků 100osových za hodinu.

V květnu 1927 byla otevřena trať Angora—Kapsaria v délce 380 km, kterou projede turecký rychlík za 14 hod. Tato trať spojuje bagdadskou dráhu s ruskou zakavkazskou sítí. Při přemísťování částí vojska v míru i v mobilisaci ze západní a východní části turecké republiky, totiž z Arménie a Zakavkazska, musí projít vojsko 300—400 km divokým a pustým horským krajem. Toto faktum bylo osudné pro Turkey v minulé řecké válce. — Angorská republika disponuje též menší námořní flotilou méně význačnou. Hlavní její jednotkou je křižák Sultán Selim, postavený r. 1911, mající 23.500 tun, s rychlostí 25 uzlů za hod. V cizozemsku se staví 5 ponorek a 4 kanonové lodi typu Reis o 500 tunách a 14 uzlech. Celková tonáž floty činí 45.600 tun.

Vojenské zřízení Albanie.

Od roku 1925 počala se v Albanii organisovati milice; od listopadu 1926 se vlivem italským přeměňovala v malou regulérní armádu. Presenční služba je zvýšena ze 6 měsíců na 1 rok. Prvních 6 měsíců se slouží ve výcvikových střediscích, a to pro pěchotu a kulometníky, potom jsou zařaděni vycvičení rekruti do 6 nově formovaných pěších praporů, které jsou vyzbrojeny italskými puškami a kulometry. Mimo to je ještě jeden útočný a jeden gardový prapor;

u těchto 2 praporů jsou vojáci dobře placeni. Garda se doplňuje výhradně z krajanů krále Ahmeda Zogy.

Dělostřelectvo se nyní skládá z 6 baterií, z nichž každá má 2 horská italská děla; mimo to existuje 1 ženijní rota.

Zamýšlí se postavit ještě 2 prapory, 3 baterie a 2 ženijní rotu a tím by se pak zrušily „dobrovolcké bandy“ (komiti), které mimo regulérní vojsko jsou ještě ve zbrani v počtu asi 1000 lidí.

Italských instruktorů důstojníků, kteří jsou přiděleni albánské armádě, jest asi 60; z nich je asi polovina přidělena vrchnímu albánskému velitelství. Jejich vliv je rozhodující. Itálie je hlavním dodavatelem válečného materiálu.

Četnictvo mělo dosud asi 4000 mužů, ale bylo z úsporných důvodů zmenšeno na 2500 mužů a koná jen policejní službu ve vnitrozemí. Ochraňování hranic, kterou dříve také prováděla, je svěřena hranicářskému praporu.

Četnictvo se skládá ze záložníků, kteří nejsou z velké části vycvičeni a podle potřeby se povolávají na 4 měsíce do služby.

Celkem má nyní albánská armáda 6000 mužů aktivních, 2000 mužů hraničářské trupy a 2500 četníků, dohromady 10.500 mužů, takže nepočítaje v to oněch 1000 mužů komitů, kteří jsou ještě ve zbrani, stojí 1¼% celkového počtu obyvatel (800.000 obyvatel) ve zbrani.

Výzbroj a výcvik vojska.

Itálie dodala albánskému ministerstvu vojenství 20.000 pušek, 20 pěších děl a 120 kulometů. V albánském vojsku je asi 60 italských vyšších a nižších důstojníků jako instruktorů.

Z italského voj. zeměpisného ústavu posláno do Albanie 15 důstojníků na topografické práce.

Pod vedením italského důst. gšt. Maletta provádí se v Albanii stavba strategických cest.

Albánská národní banka dostala z Itálie novou půjčku 50 milionů franků.

Štábní kapitán intend. Josef Růžička:

„Výživa“, výstava pro zdravou a účelnou výživu v Berlíně 1928.

(Dokončení.)

Stravování mimo posádku.

Toto oddělení znázorňuje, jak je postaráno o výživu mužstva při pochodech, cvičeních, v táborech a p. Zde možno spatřiti buď ve skutečnosti, v modelech anebo v obrazech veškeru proviantní výstroj armády, potřebnou pro vaření stravy, pečení chleba, porážení dobytka, jakož i systemisované dopravní prostředky pro službu proviantní.

V Německu bylo po prvé použito převozných kuchyní v armádě při manévrech r. 1908, kdy bylo dáno útvarům 80 těchto kuchyní na zkoušku.

Osvědčily se tak, že již příštího roku byly zavedeny všeobecně v celé německé armádě.

Zavedením převozných kuchyní nastal úplný převrat v stravování mužstva při cvičeních a v poli. V posádkách bylo mužstvo zvyklé dobré a chutné stravy, neboť v kasárnách byla velmi dobrá kuchyňská zařízení, avšak na cvičeních a v poli, kdy bylo nutno podrobiti se velkým tělesným námahám, selhalo pravidelné stravování úplně. Muž dostal sice konzervy aneb jednotlivé součástky stravní dávky, ale musil si z nich stravu sám připravit. Je přirozené, že mužstvo po vysilujících pochodech anebo těžkých bojích buď z únavy nebo z pohodlnosti, aby nemusilo čistiti kotlíky a jídelní misky, pojídalo konzervy a ostatní přípravy studené a syrové, aneb je dokonce i zahazovalo. Unaven hleď vojín jen k tomu, aby přišel co nejdříve k odpočinku a kousek čerstvého

chleba byl mu milejší než strava, kterou by si měl teprve sám připravovati. Tím trpěla značně výživa vojinova. A tato nedostatečná výživa nejen že ubírala vojinům dobrou mysl, ale byla též příčinou mnoha nemocí. Počítalo se zpravidla při cvičeních s 20% úbytku mužstva a právě tyto úbytky byly důvodem pro stanovení počtu setnin na 240 mužů tak, aby mohlo býti použito u cíle po odečtení uvedené ztráty zbytku 200 mužů.

Zavedením polní převozní kuchyně bylo stlačeno procento úbytků mužstva na 5%, kterýžto počet zůstal — nepočítajíc ztráty, způsobené nepřítelem — po celou válku světovou konstantní.

Tak byly zvýšeny převoznými kuchyněmi počty mužstva o 15%.

Technické provedení převozní kuchyně je v principu velice jednoduché. Má-li však býti tato kuchyně schopna použití za války, musí býti zhotovena z výborného materiálu a bezvadně. Říšská armáda používá zpravidla dvou druhů těchto kuchyní, a to velké a malé převozní kuchyně. Na výstavě byla vystavena jen velká převozní kuchyně; podle vyobrazení není v technickém provedení — vyjímaje velikost — rozdílu.

Poválečná německá převozní kuchyně (system Senking), je čtyřkolové vozidlo dvouspřežní, skládající se z kolesny a z vlastní kuchyně. Kolesnu a kuchyni možno od sebe lehce oddělit a použití každé z nich samostatně jako jednospřežního vozidla.

V kolesně jsou přihrádky k uložení 200 záložních dávek potravin pro mužstvo a části záložní dávky krmiva pro koně kuchyně, dále různého nářadí kuchyňského, neb i jiných zásob.

Zadní stranu kolesny kryje dřevěná deska, které může kuchař použití jako kuchyňského stolu při přípravě stravy.

Na kolesně jsou připevněny na sedadle za vozkou 2—4 varnice v podobě dutého válce s obsahem 10—25 l. Těchto varnic je používáno hlavně k donášení hotové stravy (nosiči) od převozní kuchyně do předních řad tehdy, není-li možno kuchyni dopředu posunouti dosti blízko k útvarům. — Toto opatření je velice důmyslné a zaručuje vojinům v předních řadách dostatek teplé stravy.

Vlastní kuchyně má jeden velký kotel na 200 l (plní se jen 175 l) a 1 kotel na kávu na 70 l, mimo to jsou po stranách kotlů schránky k uložení paliva a kuchyňského nářadí. Velký kotel má 2 stěny, vnitřní niklovou, zevnější měděnou. Mezi oběma stěnami je náplň glycerinu. Zvláštním zařízením možno množství glycerinu v kotle kontrolovati a doplňovati. Kotly mají dvoustěnné víko s bezpečnostním ventilem.

Kotel na kávu jest umístěn vedle velkého kotlu, je zhotoven z čistého niklu a uzavřen 2 víky. V kotlu je umístěno síto z čistého niklu, do kterého se vkládá rozemletá káva. Zevně kotlu je výpustný kohout, který umožňuje vojinu natočiti si kávu, i když je kuchyně na pochodu. — Topeniště je společné, dá se ho však použití jednoduchým zařízením zvlášť pro velký kotel anebo pro kotel kávový.

Na pravé straně velkého kotlu je schránka na palivo (na 37 kg dříví) nebo 85 kg uhlí), které postačí na přípravu stravy na 1 den (dříví) anebo 3 dny (uhlí).

Pod touto schránkou na palivo je zásuvka na uložení části kuchyňského nářadí (mlýnku na kávu a stroje na sekání masa).

Převozní kuchyně váží s naplněnými kotly 1300 kg a může tedy následovati pěchoty i na cestách málo sjízdných.

Převozní kuchyně, která vyhovuje u pěchoty a dělostřelectva, lze však těžko použití u útvarů, které mění velice rychle svá stanoviště (jezdeckvo, letectvo).

Tyto útvary mají též normální převozní kuchyně, avšak jsou adaptovány tak, že mohou býti velice snadno naloženy a připevněny na spodek osobního automobilu anebo na přívěsný vůz nákladního automobilu.

Co do technického provedení nutno vytknouti zařízení dvou stěn u velkého kotlu, mezi kterými je náplň glycerinu, který umožňuje stejnoměrné zahřátí kotle po celém jeho povrchu, čímž je zamezeno nebezpečí připálení stravy. Glycerinová náplň udržuje též obsah kotlu po delší dobu teplým i tehdy, když se přestalo topiti.

Podobně jako naše armáda požívá i říšská obrana tam, kde nelze připravití útvarům stravu v převozných kuchyních, varnic.

Německé varnice mají obsah 12–30 l, jsou zhotoveny z čistého niklu a podobají se formou i technickým provedením našim varnicím.

Jako speciální část proviantního výstroje nutno připomenouti plechovky na vodu (Wasserträger).

Jsou to jednostěnné plechové nádoby, které se podobají varnicím, umístěným na kolešné převozně kuchyně. Pro zvláštní účely jsou v používání plechovky s izolační stěnou. Nádobu pojme podle velikosti 12–30 l vody.

Plechovky jsou nízké a mají ovální formu, aby je mohl muž pohodlně nositi na zádech. Plechovky jsou z aluminia, mědi nebo pozinkovaného železného plechu a mají na vnější stěně výtokový kohout. Tyto plechovky s vodou jsou dopravovány k útvarům buď na povozech, na soumarech anebo nosiči, kteří je nesou jednoduchým dřevěným držením podobným tomu, jakého používají horalé k nošení břemen.

Prekvapilo, jakou péči věnují Němci řádnému zásobování armády pitnou vodou. Nejenže zavedli řečené plechovky na vodu, ale vybavili útvary a polní ústavy jednoduchými filtračními přístroji s výkonností až 1000 l vody za hodinu, kterými lze rychle a bezpečně opatřiti mužstvu pitnou vodu.

Z proviantního výstroje muže byly dále vystaveny různé druhy jídelních misek, polních lahví, pohárů na vodu, kotlíků na vaření a větších kotlíků pro družstvo (Kameradschaftskocher), též bylo možno viděti aluminiové krabičky na 100 g salámu a 100 g tuku, které nosí mužstvo po jedné v mošně na chléb.

K ohřívání stravy v zákopech používá mužstvo vařičů, které jsou vytápěny lihem v kostkách.

Jako jídelní příbor má každý muž nůž, vidličku a lžici. Vidlička a lžice jsou spojeny nýtem v celek a dají se do sebe složiti.

Německé předpisy pro polní službu proviantní kladou velký důraz na to, aby každý muž byl alespoň poněkud obeznámen s přípravou a vařením jednoduchých jídel tak, aby si je mohl v nouzi sám uvařiti. Protože pak voják je po této stránce z domova co nejméně vycvičen, pečují útvary o to, aby vojini byli vycvičeni v jednoduchém způsobu vaření již v presenční činné službě.

V německém předpise pro polní proviantní službu jsou též uvedeny stručné recepty k přípravě jednoduchých jídel, jako vařeného, pečeného a smaženého masa, polévek, různých druhů bramborů jako příkrmu a zeleniny, dále kávy a čaje.

Chléb je vyráběn v poli v polních pecích (čtyřspřežních).

Na výstavě bylo možno viděti v originále 2 polní peci (staršího a nejnovějšího vzoru), vůz na hnětení těsta, poháněný elektrickým proudem, vůz s motorem a dynamoelektrickým strojem, vozy na nářadí, různé pekařské nářadí a pekárenské stany.

V mnoha modelech a obrazech z války světové bylo znázorněno použití různých druhů výpomocných pecí. Novinkou a zároveň překvapením pro návštěvníka výstavy bylo vybavení polní pekárny vozem s dynamoelektrickým strojem na výrobu elektrické energie a vozem na automatické hnětení těsta. Němci správně použili zkušeností světové války, která byla zajisté jedinečnou školou pro všechny obory vojenské doktriny, a zbavili vojiny polní pekárny těžké a vysilující práce hnětení těsta, kterou při válečných útrapách a strádání všech druhů nebyli s to delší dobu řádně konati. Touto racionalisací práce byla

zvýšena nemálo výkonnost polní pekárny. Na zvláštním voze taženém koňmi jest umístěn silný benzinový motor, který pohání dynamoelektrický stroj, vyrábějící elektrickou energii.

Proudu takto vyrobeného je použito k osvětlování celé polní pekárny a k pohonu motoru hnětacího stroje, který jest umístěn na speciálním voze, a k pohonu pily na řezání dříví. — Vůz s hnětacím strojem je čtyřkolový a skládá se z kolesny asi podobně vybavené jako u převozně kuchyně (a z vlastního hnětacího stroje. Obě části jsou spojeny spojkou a může býti každé o sobě samostatně použito. Hnětací stroj má podobu ležícího kotlu, v kterém pracují hnětací ramena. Otevřením zadní strany kotlu vypadne vlastní tíhou propracované těsto do připravené díže, z jejíhož obsahu se pak zpracují bochníky těsta. Polní pec německé armády (systému Senkingova) podobá se svou formou i technickým provedením polním pecím Manfredovým-Weisovým, kterých je používáno v naší armádě.

Zásadní rozdíl mezi oběma těmito pecemi jest asi ten, že naše polní pec má jen jednu dvoustěnnou plechovou pečící plochu, kterou možno z peci libovolně vysunouti a zasunouti. Podle nynější organizace je vybavena 1 kolona německé pekárny:

- 10 čtyřsprežními polními pecemi,
- 10 čtyřsprežními vozy na nářadí,
- 2 dvousprežními vozy na stany a polní kovárnu,
- 1 dvousprežní velkou převoznou kuchyni,
- 2 vozy na hnětení těsta,
- 1 vozem s motorem a strojem dynamoelektrickým.

Personál se skládá z 3 důstojníků a 143 mužů.

Výkonnost 1 polní peci za 24 hod. je 12 sázek po 80 chlebech ve váze po 1.5 kg, t. j. 960 chlebů, neboli 1920 dávek po 750 g chleba.

Výkonnost polní pekárny je tedy asi 19.000 dávek chleba za 24 hod.; tímto množstvím možno uhraditi potřebu jedné divise. Pochoduje-li polní pekárna denně 20 km, zbývá jí po odečtení času potřebného na přípravy jen 14 hodin k pečení. V těchto 7 sázkách možno upéci asi 11.000 dávek chleba.

Na 1 dávku chleba se spotřebuje 540 g mouky a 6 g soli, celkem denně 10.260 kg mouky a 104 kg soli. Tvar upečeného chleba nepřipomíná na naše bochníky chleba, ale podobá se více cihle, neboť chléb není pečen volně v peci, nýbrž v plechových formách asi tak jako buchty.

Jako kuchyňského vozu (po 1 u každé setniny) je používáno v armádě polního vozu ve 3 velikostech, a to:

- 1. malého polního vozu, určeného pro horské útvary (váží prázdný 450 kg),
- 2. těžkého polního vozu čtyřsprežního určeného pro dělostřelectvo (váží prázdný 750 kg, naložený 1950 kg, délka bez oje 4.250 m),
- 3. lehkého polního vozu pro ostatní útvary (váží prázdný 550 kg, naložený 1.300 kg; délka bez oje 3.060 m).

Všechny typy těchto kuchyňských vozů jsou kryty plachtami, které přikrývají jen náklad vozu. Kočí plachtou kryt není.

Na výstavě jsou dále vystaveny různé modely improvisovaných polních jatek, jakož i fotografie a obrazy ze světové války, ukazující obtíže zásobování útvarů masem. Různé druhy náčiní na porážení dobytka doplňuje oddělení pro zásobování armády masem. Zde sluší připomenouti, že náčiním na porážení dobytka je vybaven každý útvar, neboť německý systém zásobování armády v poli masem opírá se o zásadu vydávati útvarům maso v živém dobytku.

Exposice říšského námořnictva ukázala návštěvníku improvisovanou a podle skutečnosti úplným zařízením vybavenou lodní kuchyni a lodní pekárnu na chléb, dále lodní skladiště proviantu, jakož i mnoho modelů, obrazů a fotografií z oboru zásobování mužstva válečného námořnictva proviantem, a to od

nejstarších dob až po válku světovou. Vojenská expozice překvapila vůbec množstvím znamenitých a podle skutečnosti věrně propracovaných modelů nejen jednotlivých součástí polního a mírového proviantního výstroje, ale též modely celých polních proviantních ústavů. Vedle modelů převozních kuchyní, polních pecí pojízdných i výpomocných byly vystaveny skupiny modelů představující na př. etablovanou polní pekárnu, polní pekárnu na pochodu, polní jatky, mužstvo při vaření strany v zákopech a mnoho jiných.

Je viděti, že říšská správa vojenská věnuje názornému obeznámení (na modelech) vojínů a občanstva s proviantním výstrojem armády velkou pozornost, neboť bez modelů by byla sama expozice říšské obrany příliš nepatrná.

Velká návštěva expozice říšské obrany byla jen důkazem, že tato výstava z oboru zásobování vojska proviantem přispěla značně k povzbuzení zájmu široké veřejnosti o říšskou obranu a k prohloubení styků mezi ní a obyvatelstvem.

Jak jsem již shora podotkl, zasahovala výstava do všech problémů výživy člověka a předváděla dokonalý obraz o posledních vymoženostech na tomto poli vědeckého badání. — Pokud se nás vojáků týká, ukazovala, jak má býti prováděno moderní zásobování armády proviantem a jakými technickými vymoženostmi má býti armáda po té stránce vybavena.

—us:

Střelecké družiny v Polsku.

Počet a vojenská činnost těchto družin v poslední době tak vzrostla, že lze o nich mluvit jako o vojsku.

Střelci jsou organizováni přísně podle vojenských předpisů a po okruzích tvoří roty a prapory.

Mimo pěši jsou již i jezdecké oddíly střelců, takže nejsou postaveny dosud oddíly dělostřelecké a speciální.

Jedna část střelců cvičí se v různých speciálních odvětvích jako u vojenských jednotek. Střelci provádějí samostatná větší cvičení a účastní se též vojenských manévrů.

Výcvik provádí se takto: Každou neděli odpoledne se skoro ve všech střediscích sdružení střelců do terčů; nejméně dvakrát měsíčně se konají v blízkosti vojenských posádek cvičení v polní službě a větší pochodová cvičení, kterých se účastní vždy jeden důstojník, který ke konci cvičení má rozpravu a kritiku cvičení, poučuje a poukazuje na chyby provedené za cvičení.

Mimo muže se cvičí též ženy v pomocných službách jako pro služby sanitní, kancelářskou, telefonní atd. a účastní se též částečně výše uvedených polních cvičení.

Střelecká družina v Polsku má celkem asi 160.000 členů.

Ministerstvo vojenství silně podporuje toto sdružení jak radou, tak i skutky.

Nová organizace řecké branné moci.

Z úsporných důvodů byla síla vojska v Řecku zmenšena tak, že nyní má 3300 důstojníků (dosud mělo 5000) a 60.000 mužů. Mimo to je ještě 18.000 mužů četnictva a policie.

Armáda se dělí na 4 armádní sbory, 11 pěších divisí a 1 samostatnou pěší brigádu, 2 jezdecké divise, 33 pěších pluků, 1 hraničářský pluk, 6 hraničářských oddílů, 5 jezdeckých pluků, 3 letecké pluky (s 12 letkami), 11 horských, 4 polních a 3 těžkých děl, pluků a technické jednotky.

Každá divise má 3 pěší pluky po 2 praporech a 1 horský dělostřelecký pluk o 3 bateriích.

Každý armádní sbor má 1 polní dělostřelecký pluk o 6 bateriích, 1 cyklistickou a 1 automobilní rotu jako přímé jednotky armádního sboru.

Výcvik a organizaci vojska provádí v Řecku od r. 1925 francouzská vojenská mise pod vedením generála Girarda a skládá se z 20 důstojníků veškerých zbraní. Asi 1000 důstojníků prošlo již školami vedenými Francouzi. Práce vojenské mise francouzské je beze sporu velmi úspěšná pro výchovu a výcvik armády.

Organisace a mírová dislokace, výzbroj a taktika ruského jezdeckta.

Organisace: Jezdeckto v rudé armádě je velmi silné. Jezdeckých divisí je asi čtvrtina veškerého počtu divisí ve vojsku. Celkem je asi 20 jezdeckých divisí a jedna samostatná jezdecká brigáda se považuje za půl jezdecké divise. Nejvyšším jezdeckým tělesem v míru je armádní sbor.

Jezdecký armádní sbor se skládá ze 2—3 jezdeckých divisí. Jedna jezdecká divise má 3 jízdní brigády; každá o 2 jezdeckých plucích, jednoho oddilu jízdního dělostřelectva o 3 bateriích (každá o 4 dělech), jedné zákopnické eskadrony a trénu. Jezdecký pluk má 4 eskadrony, jednu kulometnou eskadronu, jedno výzvědné a jedno chemické oddělení.

Mimo jízdní divisi existují ještě samostatné jízdní brigády; každá tato brigáda má 3 jezdecké pluky, jednu jízdní baterii (o 4 dělech), jednu zákopnickou a jednu výzvědnou půleskadronu.

Technickou slabost své rudé armády chce Rusko vyrovnati zvětšením jezdeckta, poněvadž počítá s tím, že na velikých rovinách východní Evropy bude mít jezdeckto velikou úlohu a často snad i rozhodující. Tak velké jezdeckto jako má Rusko, nemá žádný jiný stát na světě.

Mírová dislokace: Ve vojenské oblasti: Petrohrad 1 jezdecká divise. Západ: 2 jezdecké divise a 1 samostatná brigáda.

Ukrajina: 4 jezdecké divise.

Moskva: 1 jezdecká divise a 1 samostatná jezdecká brigáda.

Volga nemá jezdeckta.

Severní Kavkaz: 1 jezdecká divise a 1 samostatná jezdecká brigáda.

Kavkazská samostatná armáda: 1 samostatná jezdecká brigáda.

Turkestan: 3 jezdecké divise.

Sibiř: 2 samostatné jezdecké brigády.

Celkem je v Rusku: 12 jezdeckých divisí a 7 samostatných jezdeckých brigád.

V ý z b r o j: Ruské jezdeckto je vyzbrojeno šavlemi a karabinami (po způsobu dragounů), kopím, kulomety lehkými a těžkými modelu jako pěchota (Maxim).

T a k t i k a: Ačkoli se všeobecně taktika ruského jezdeckta přibližuje německé, rozlišuje se nejvíce od německých předpisů v prostředcích a postupu jezdecké akce. Ruské jezdecké předpisy a polní služba připouštějí i boj na koni, kdežto německé i ostatní evropské předpisy považují útok na koni za nemožný pro zdokonalení mohutnosti palby a proto, že je kůň jen prostředkem k přenášení,

RŮZNÉ ZPRÁVY

Kroužek přátel studia světové války při ruské lidové universitě v Praze uspořádal v pondělí dne 29. října t. r. v posluchárně slovanského semináře (Praha V., Břehová ul. č. 5, za Parlamentem) při zahájení své pravidelné činnosti spolu s Vědeckým ústavem vojenským oslavu 10. výročí trvání Čsl. republiky, při níž byly proneseny slavnostní pro-

slovy rektorem Ruské lidové university prof. M. M. Novikovem, předsedou kroužku prof. gen. M. A. Inostrancevem a pres. Vědeckého vojenského ústavu plukovníkem dr. J. Čermákem, načež byla pronesena plukovníkem V. V. Dobryninem první přednáška na téma: „Účast Ruska ve světové válce“.

Rozvrh dalších přednášek na první